HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אע"פ שהחזיק ישראל אחר בנכסיו אוסר משחשיכה אע"פ שלא החזיק ישראל אחר אינו אוסר הא גופא קשיא אמרת מבעוד יום אע"פ שהחזיק ולא מיבעיא כי לא החזיק אדרבה כי לא החזיק לא אסר אמר רב פפא אימא אע"פ שלא החזיק והא אע"פ שהחזיק קתני ה"ק א אע"פ שלא החזיק מבעוד יום אלא משחשיכה כיון דהוה ליה להחזיק מבעוד יום אוסר משחשיכה אע"פ שלא החזיק ישראל אחר אינו אוסר אע"פ שלא החזיק ישראל אחר ולא מיבעיא כי החזיק אדרבה כי החזיק אסר אמר רב פפא אימא אע"פ שהחזיק והא אע"פ שלא החזיק קתני ה"ק ב אע"פ שהחזיק משחשיכה כיון דלא הוה ליה להחזיק מבעוד יום אינו אוסר קתני מיהת רישא אוסר אמאי אוסר ניבטל מאי אוסר דקתני ג עד שיבטל ר' יוחנן אמר מתני' מני ב"ש היא דאמרי אין ביטול רשות בשבת דתנן מאימתי נותנין רשות ב"ש אומרים מבעוד יום וב"ה אומרים משתחשך אמר עולא מ"ט דב"ה נעשה כאומר (א) כלך אצל יפות אמר אביי מת נכרי בשבת מאי כלך אצל יפות איכא אלא הכא בהא קמיפלגי דב"ש סברי ביטול רשות מיקנא רשותא הוא ומיקנא רשותא בשבת אסור וב"ה סברי אסתלוקי רשותא בעלמא הוא ואסתלוקי רשותא בשבת שפיר דמי:

מתני' (ב) ° ד בעל הבית שהיה שותף לשכניו לזה ביין ולזה ביין אינן צריכין לערב לזה ביין ולזה בשמן ה צריכין לערב ר"ש אומר אחד זה ואחד זה אינן צריכין לערב:

גמ' אמר רב ו ובכלי אחד אמר רבא דיקא נמי דקתני לזה ביין ולזה בשמן צריכין לערב אי אמרת בשלמא רישא בכלי אחד וסיפא בשני כלים שפיר אלא אי אמרת רישא בשני כלים וסיפא בשני כלים מה לי יין ויין מה לי יין ושמן א"ל אביי יין ויין ראוי לערב יין ושמן אין ראוי לערב: ר"ש אומר אחד זה ואחד זה אין צריכין לערב: ואפילו לזה ביין ולזה בשמן אמר רבה הכא במאי עסקינן בחצר שבין שני מבואות ג ור"ש לטעמיה (א) דתנן אמר ר"ש למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרה"ר עירבו שתים החיצונות עם האמצעית היא מותרת עמהן והן מותרות עמה ושתים החיצונות אסורות זו עם זו א"ל אביי מי דמי התם קתני שתים החיצונות אסורות הכא קתני אין צריכין לערב כלל מאי אין צריכין לערב שכנים בהדי בעל הבית אבל שכנים בהדי הדדי צריכין לערב

שמן

ורב

אע"פ שהחזיק כו'. לקמן פריך מאי אע"פ שהחזיק כו': **אוסר.** המחזיק על הדר: **משחשיכה.** שכבר קנה עירוב: **אע"פ.** פריך לקמן כי לא החזיק הוה ליה זה דר יחיד וליכא לאסר עליה והאי לאסר משום דהחזיק הוא והכי איבעי ליה למיתני אם החזיק ישראל אחר בנכסיו אוסר (ב): **אע"פ שלא החזיק.** מבעוד יום מיד והמתין עד שחשיכה ואיכא היתר למקצת שבת אוסר כדמפרש לקמן הואיל והיה לו כח להחזיק בה מבעוד יום אם ירצה נמצאת רשות זו תלויה ועומדת ולא הוה הותר למקצת שבת: **ה"ק כו'.** וחסורי מיחסרא והאי אע"פ אשלא החזיק קאי והאי החזיק דקתני היה לו להחזיק קאמר: **אימא אף ע"פ שהחזיק.** אינו אוסר הואיל והותר למקצת שבת: **ה"ק.** חסורי מיחסרא והאי אע"פ אשהחזיק קאי ושלא החזיק דקתני ה"ק ולא היה לו להחזיק מבעוד יום שלא היתה רשות זו תלויה בין השמשות אלא מוחזקת לגר אם היה זה בא להחזיק לא היה יכול היתר היה בה למקצת שבת ואינו אוסר: **ר' יוחנן אמר.** הני תרתי מתניתא בתרייתא דאמרי יורש אוסר ב"ש היא: **כלך אצל יפות.** גבי תורם את של חבירו שלא מדעת תניא (ב"מ דף כב.) בא בעל הבית ומצאו שהוא תורם ואמר לו כלך אצל יפות אם יש לו יפות מהן תרומתו תרומה דגלי אדעתיה דניחא ליה ואמרינן כמאן דשויה שליח מעיקרא דמי. ה"נ כיון דבטיל השתא גלי דעתיה דמעיקרא בשריותא ניחא ליה אלא ששכח ולא עירב ולא הוה ליה אקנויי רשותא בשבת: **ומיקנא רשותא בשבת אסור.** דדמי למקח וממכר: **מתני' שהיה שותף עם שכניו.** שבמבוי לשם שותפות בעלמא ולא לשם שיתוף: **לזה ביין ולזה ביין כו'.** בגמרא מוקי לה בכלי א': **לזה ביין ולזה בשמן.** אין זה שיתוף א' ואין יכול לסמוך עליו שהרי חלוק בשני כלים: **גמ' אמר רב ובכלי אחד.** שכולן היה שותפותן בכלי אחד אבל בשני כלים לא ואע"ג דאמרי ב"ה בפרק מי שהוציאוהו (לעיל דף מט.) עירוב הנתון בשני כלים כשר התם הוא דמעיקרא לשם עירוב גבו ומליוה למנא ואייתר אבל הכא דלאו לשם שיתוף הוה בכלי א' אין בב' כלים לא: **יין ויין ראוי לערב.** הלכך אע"פ דלא ערביה סמכינן עליה: **ואפי' לזה ביין ולזה בשמן.** בתמיה. הא לא חזי לערובי: **שבין ב' מבואות.** ולא בשיתוף דמבוי אחד קאמר אלא עם זה נשתתפה ביין ועם זה בשמן ושני עירובין הן: **ור"ש לטעמיה.** דאמר חצר אחת יכולה לערב ב' עירובין עם ב' מבואות ואע"פ שלא שיתפו ב' המבואות יחד ה"נ אע"פ שאין השיתוף מחובר יחד ולא הותרו מבואות זה עם זה היא מותרת עם שניהם ולא גזרינן דילמא אתי לאפוקי כלים ששבתו במבוי זה למבוי זה דרך חצר זו: **למה הדבר דומה.** בפ' מי שהוציאוהו [לעיל מה:]. ולרבנן דמתני' אם נשתתפה ביין ובכלי א' הוו להו ב' המבואות כמי שנשתתפו יחד ושפיר דמי אבל לזה ביין ולזה בשמן דתרי עירובי נינהו כיון דב' המבואות אסורין זה עם זה היא נמי אסורה עמהן ושניהן אסורין עמה כדקתני בפרק מי שהוציאוהו [שם]: **שכנים בהדי הדדי.** אם רוצין בני מבוי זה להשתמש בזה צריכין לערב ולתת כולן פת בחצר זו. (ג) ואית דמפרשי מתני' מילי מילי קתני ור"ש לאו אמילתייהו קאי דאילו רבנן בחצר שבין ב' מבואות אפי' לזה ביין ולזה ביין לא. זו פירשתי וראשון נראה בעיני:

ורב

כלך אצל יפות. פי' רש"י דכשיש לו יפות מהן גלי דעתיה דניחא ליה והוי כמאן דשויה שליח מעיקרא דמי ואין להקשות לפירושו מהא דמוקי לה בריש אלו מציאות (ב"מ דף כב.) כגון דשויה שליח דנהי דשויה שליח לתרום לא שויה שליח לתרום מן היפות ועל זה מפרש בקונטרס כמאן דשויה שליח לתרום מן היפות דמי כיון דנמצא יפות מהן: **ומקני רשותא בשבת אסור.** תימה דבגיטין בריש הזורק (דף עז:) גבי ההוא שכיב מרע אמר דליקני לה דוכתא דמנח ביה גיטא ותיזל איהי ותיחד ותפתח ושבת היתה כדאיתא התם וי"ל (ד) דשכיב מרע התירו ד) שלא תטרף דעתו עליו ואין לומר דדוקא קנין שאינו צריך הוא דשרי כי ההיא [דפרק מי שמת (ב"ב קנו:) דבלא קנין קני כדאמר התם דאין הלכה כר' אלעזר דהא משמע [התם] דאי הוה הלכה כר' אלעזר כ"ש דהוה ניחא טפי שהיו צריכין להתיר והכי נמי איכא למיחש למיטרף דעת אם לא היה יכול לגרשה כרצונו תדע דאף בלא קנין איכא איסורא לגרש בשבת כדתניא ה) בתוספתא דאין מקדשין ואין מגרשין בשבת אלא ודאי בשכיב מרע דוקא התירו שלא תטרוף דעתו שירא שימות בשבת ואינו רוצה להמתין עד החול וה"ה דהתירו נמי קנין ו) וכן פסק רבינו שמואל דאפי' מתנת שכיב מרע במקצת דבעיא קנין קונין ממנו בשבת: **אי אמרת בשלמא רישא בכלי אחד כו'.** והוא הדין יין ויין בב' כלים אבל אורחא דמלתא נקט ועוד דלא הוצרך התנא לפרש דסתם יין ושמן בב' כלים אע"ג דשרו ב"ה בפרק מי שהוציאוהו (לעיל דף מט.) עירוב הנתון בשני כלים כי מלייה למנא ואייתר ה"מ כי גבו לשם עירוב כדפי' בקונטרס אבל הכא דלאו לשם שתוף בכלי א' אין בשני כלים לא: **יין ושמן אין ראוי לערב.** אף ע"ג דכל האוכלין מצטרפין למזון ב' סעודות לעירוב וה"ה משקין היינו כשנשתתפו לשם עירוב: **בחצר שבין ב' מבואות כו'.** לא בעי לאוקומי בג' חצירות ממש כאידך משנה דעירובי חצירות בעי פת בין לר"מ בין לרבנן דלקמן בסמוך ואין רוצה להעמיד מתני' כמ"ד (ה) ביין ופליג אר"מ ורבנן: **ור' שמעון לטעמיה.** דלא גזר לרב ששת דמוקי לה לעיל בפרק מי שהוציאוהו (דף מח.) שנתנו (ו) שתים עירובן באמצעית ובב' בתים הכא אפי' בבית א' ובשני כלים כב' בתים דמו כיון דלא עביד לשם שיתוף (ז) דממה נפשך תרוייהו הכא בחצר קיימי דשיתופי מבואות ° בחצר שבמבוי:

מסורת הש"ס

א) [ב"מ כב.], ב) לקמן עג:, ג) לעיל מה: לקמן נח., ד) שלא תטרף דעתו עליו כדאמרינן פ' מי שמת קונין מש"מ ואפילו בשבת ולא לחוש לדברי ר"א פי' דבעי קנין אלא שלא תטרוף דעתו ואין לומר כצ"ל רש"ל, ה) [בב"ב קנו: ד"ה קונין הביאו שתוספתא זאת היא בביצה אבל לפנינו ליתא] [שם פ"ד ה"ג איתא בנוסחאות כ"י], ו) [ועי' תוס' ביצה יז. ד"ה מ"ט ודף לו: ד"ה והא מצוה ותוס' גיטין עז: ד"ה ותיזל ותוס' ב"ב קנו: ד"ה קונין],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ור"ש לטעמיה דלא גזר דתנן אמר ר"ש: (ב) רש"י ד"ה אע"פ פריך לקמן וכו' ישראל אחר בנכסיו אוסר **ואם לא החזיק ישראל אחר בנכסיו אינו אוסר** הס"ד: (ג) ד"ה שכנים וכו' ולתת כולן פת בחצר זו זו פירשתי ואית דמפרשי וכו' דאלו לרבנן וכו' ולזה ביין לא וראשון נראה בעיני: (ד) תוס' ד"ה ומקני וכו' וי"ל דבשכיב מרע: (ה) ד"ה בחצר וכו' מתני' כמ"ד לקמן ביין. נ"ב בפ' חלון ראש דף פא דפליג ארבי יהושע וע"ל בדף כו: (ו) ד"ה ור' שמעון וכו' שנתנו שתים החיצונות עירובן: (ז) בא"ד לשם שתוף ועוד דממה נפשך. נ"ב כלומר אפי' אי עביד לשם שתוף לא נפקא לן מידי דממה נפשך תרוייהו בחצר קיימא דשיתופי מבואות בחצר אחד חשוב כבית אחד דדוקא בעירובי חצירות שהוא בבית שבחצר איכא לחלק בין בית אחד לשני בתים אבל הכא ליכא לחלק:

גליון הש"ס

מתני' בעל הבית שהיה שותף. עיין לעיל דף מט ע"א תד"ה עירוב: תוס' ד"ה ור"ש לטעמיה וכו' בחצר שבמבוי. לקמן דף פה ע"ב:

מוסף רש"י

כלך אצל יפות. היה לך לילך אצל יפות לתת מהן לכהן (ב"מ כב.). **לשלש חצירות.** זו אצל זו (לעיל מה:). **ופתוחות לרה"ר.** דכל אחת רשות לעצמה ואין להן דריסת הרגל זו על זו, דאי הוו להו זו לפנים מזו אסרה פנימית אחיצונה, דאפילו בפני עצמה אסורה כל אחת להשתמש (שם).

עין משפט נר מצוה

סד א ב ג מיי' פ"ב מהל' עירובין הל' ח טוש"ע או"ח סימן שעא סעיף ה:
סה ד ה ו מיי' פ"ה מהל' עירובין הל' א טור א"ח סי' שסו וש"ע סי' שפו סעיף ג בהג"ה:

רב נסים גאון

אמר רבא מאי טעמייהו דבית הלל נעשה כאומר לו כלך אצל יפות. בירור זה בתוספתא תרומות כיצד אמרו תורם שלא מדעת תרומתו תרומה, הרי שירד לתוך שדה חברו ולקט ותרם שלא ברשות אם חושש משום גזל אין תרומתו תרומה. ומניין הוא יודע אם חושש משום גזל אם לאו, הרי שבא בעל הבית ומצאו ואמר לו כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה. ומשכחת לה בגמ' בפרק האיש מקדש במסכת קידושין. ואיתה נמי בפרק אלו מציאות.

רבינו חננאל

אע"פ שלא בא ישראל והחזיק בחלקו של גר מבעוד יום אלא משחשיכה כיון דהוה ליה להחזיק מבעוד יום אע"פ שלא הוחזק מבעוד יום אלא משחשיכה אוסר. מת הגר משחשיכה ובא ישראל אחר והחזיק כיון דלא הוה ליה להחזיק מבעוד יום אינו אוסר. קתני מיהת רישא אוסר, אמאי יבטל רשותו. ופרקינן הכי נמי קאמר אוסר עד שיבטל. ר' יוחנן אמר הני מתנייתא דדייקי אין ביטול רשות בשבת [ב"ש היא], דתנן מאימתי נתינת רשות בית שמאי אומרים מבעוד יום, קסברי ביטול רשות מקנא רשותא הוא ומקנא רשותא בשבת אסירי. ובית הלל אומרים אפי' משתחשך, קסברי ביטול רשות איסתלוקי הוא, ואיסתלוקי בשבת שפיר דמי. ירושלמי רב חסדאי אמר י' ישראלין הדרין בבית אחד, כל אחד ואחד צריך לבטל רשותו וכן י' גוים הדרין בבית אחד צריך להשכיר כל אחד רשותו. ר' יסא בשם ר' יוחנן ישראל וגוי שהיו דרים בבית אחד הלכה ישראל צריך לבטל רשותו וגוי צריך להשכיר. ואסיקנא [אפי'] באגוז ואפילו בתמרה. ומעשה באשתו של פרסי א[ח]ד שהשכירה חצירה בלא דעת בעלה ושרא ר' שמואל, סברין למימר אפי' שמשו ולקיטו. מתני' בעל הבית שהיה שותף לשכיניו לזה ביין ולזה ביין אינן צריכין. אוקימנא בזמן שהיין של שניהם הוא בכלי אחד. ובא אביי ודחה ואמר אפי' בשני כלין הואיל וראויין לערב(י)ן אין צריכין עירוב אחר, ולא דמי ליין ושמן שהיין והשמן אין ראויין לערבן. ר' שמעון אומר אפי' לזה ביין ולזה בשמן אינן צריכין לערב. אוקמה רבה בחצר שבין שני מבואות, וכגון שיש לחצר עם זו המבוי האחר שותפות בשמן אינן צריכים לערב, ורבי שמעון לטעמיה דאמר בני החצר מותרין עם זה המבוי, דתנן אמר רבי שמעון למה הדבר דומה לג' חצירות שפתוחות זו לזו כו'. ודחי אביי מי דמי התם קתני שתים החיצונות אסורות זו עם זו, הכא קתני אין צריכין לערב. כלומר אין צריכין עירוב אחר מכלל שכולן מותרות הן. ושני ליה מאי אין צריכין לערב שכינין ובעל הבית, אבל השכינין החיצונין בהדי הדדי צריכין לערב דקתני במתני'.